

Työkykyyn liittyvät käynnit työterveyshuollossa - trendejä ja luokittelun haasteita

Työterveyslaitoksen perjantai-meeting 10.10.2025

Työterveyshuollon el Katri Oksanen

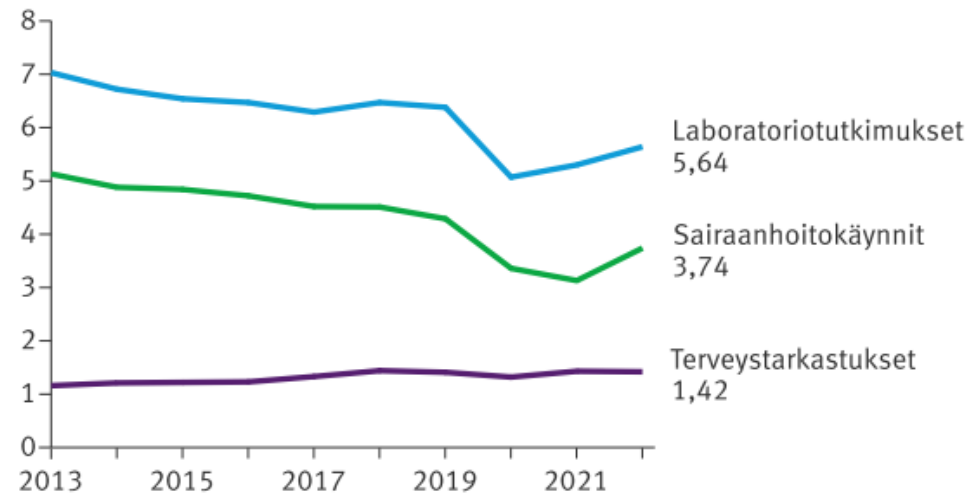
Työterveyshuollon ja terveydenhuollon el Tiia Reho

Lyhyt taustoitus

- Kela tuottaa työterveyshuoltotilaston korvaushakemusten perusteella
- Tilastossa eri toimintoja erotellaan hyvin karkealla tasolla
- Esimerkiksi työkyvyn tukea on mahdoton erotella

Kuvio 7. Työterveyshuollossa tehtyt terveystarkastukset, sairaanhoitokäynnit ja laboratoriotutkimukset 2013–2022

Miljoonaa kappaletta

Kela, työterveyshuoltotilasto 2022

Työterveyshuollon korvausuudistus 2020

- Työterveyshuollon korvausjärjestelmää uudistettiin vuonna 2020.
- Uudistuksen tavoitteena oli **muuttaa työterveyshuoltotoiminnan painopistettä sairaanhoidosta ehkäisevän toiminnan suuntaan** ja erityisesti työntekijöiden työkyvyn tukemiseen
- Uudistuksen jälkeen Kela on korvannut ensisijaisesti ehkäisevän työterveyshuollon kustannuksia (KL I), joista korvataan 60 % laskennalliseen enimmäismäärään asti
- Jos laskennallisesta enimmäismäärästä jää jäljelle, korvataan korkeintaan 50 % sairaanhoidon kustannuksista (KL II)

Korvausluokat

- Korvausluokkien väliset rajat ovat erityisesti työkyvyn tuessa haastavia
- Aiempaa tietoa ammattilaisten käsityksistä on vähän

Kustannukset ja maksetut korvaukset, tuhatta euroa

Kustannuksen, tulon tai korvauksen laji	Yhteensä	Korvausluokka 1 ³	Korvausluokka 2
Työnantajien ilmoittamat kustannukset	999 785	498 700	501 085
Hyväksytyt kustannukset	991 481	493 965	497 517
Työpaikkaselvitykset	55 939	55 939	-
Tietojen antaminen, neuvonta ja ohjaus	155 534	155 534	-
Terveystilan ja työ- ja toimintakyvyn seuranta	256 501	256 501	-
Muut voimavarat (korvausluokka 1)	25 991	25 991	-
Sairaanhoidon kustannukset	481 644	-	481 644
Muun terveydenhuollon kustannukset	1 037	-	1 037
Muut voimavarat (korvausluokka 2)	12 929	-	12 929
Korvaukset yhteensä	423 726	290 505	133 220
Korvaus 50 %	133 220	-	133 220
Korvaus 60 %	290 505	290 505	-
Kustannukset työterveyshuollon piiriin kuuluvaa työntekijää kohti, euroa ²	487	243	260
Korvaukset työterveyshuollon piiriin kuuluvaa työntekijää kohti, euroa ²	208	143	70

Kela, työterveyshuoltotilasto 2022

Korvausuudistuksen vaikutukset -tutkimushanke

- Kelan rahoittama hanke, ajankohta 2021-2024
- Tutkittiin vuonna 2020 voimaantulleen työterveyshuollon korvausuudistuksen vaikutuksia työterveyshuollon toimintoihin
- Tässä esityksessä käsitellään työterveyshuollon näkökulmasta tärkeitä ilmiöitä, joita hanke löysi ja joihin korvausuudistuskin osaltaan on vaikuttanut
- Julkaisuja:
 - Oksanen K, Viljamaa M, Reho T, Beloglazova L, Korhonen M, Sauni R: Työterveyshuollon korvausuudistuksen vaikutukset. Loppuraportti ja sen tiivistelmä 2024, Kelan Tietotarjotin
 - Oksanen K, Viljamaa M, Korhonen M, Sauni R: Impact of reimbursement reform on Finnish occupational health service trends in 2018-2022: an interrupted time series analysis. BMJOpen 2025;15:e091356
 - Oksanen K, Reho T, Viljamaa M, Korhonen M, Sauni R: Työkykyyn liittyvien käyntien luokittelussa vaihtelua. Suom Lääkäril 2024;79: e40474
 - Luoto R, Oksanen K: Työterveyshuoltoon tarvitaan selkeämpi erottelu ehkäisevän ja sairaanhoidollisen toiminnan välille. Tutkimusblogi 2025, Kelan tietotarjotin

Työterveyshuoltotoiminnan trendit

- Rekisteritutkimus Pihlajalinnan aineistosta vuosilta 2018-2022
 - Työterveyshuollon yksilöasiakkaita n. 190 000 /v (vaihteluväli 107 000-261 000 /v), 10 % työterveyshuoltoon kuuluvista Suomessa
- Työterveyshuollon toimintatiedot
 - Aineisto saatiin kahden kuukauden jaksoina, henkilöasiakasmäärä kuukausittain
 - KL I- ja KL II-yksilökäynnit/yhteydenotot
 - Lähi- ja etätoiminta kattavasti mukana (huom. Covid-19-pandemian alku keväällä 2020)
 - Tutkimukseen otettiin mukaan vain Kelan työnantajalle korvaama toiminta
 - Ei sairauskuluvakuutusikäntejä, sähköisiä terveystarkastuksia, toimenpiteitä, fysioterapia- tai psykoterapiakäyntejä
- Tiedot luokiteltiin KL I- ja KL II-toimintoihin ammattiryhmittäin
- Ammattiryhmät: työterveyslääkäri, työterveyshoitaja, työfysioterapeutti, työterveyspsykologi, sosiaalialan asiantuntija, muu erikoislääkäri kuin työterveyshuollon erikoislääkäri

Työterveyshuoltotoiminnan jaottelu

• KL I / **yksilöön** kohdistuva toiminta

- Lähi- ja etätoiminnot
- Terveystarkastukset

- Pakolliset

ESV-tarkastukset

- Vapaaehtoiset

- Työkykytarkastukset

Muut terveystarkastukset

- Ammatillisen kuntoutuksen aloitekäynti
- Lääkinnällisen kuntoutuksen aloitekäynti
- Osasairauspäivärahan aloitekäynti
- Työhönpaluuarvio
- Osatyökykyisen seuranta
- Työkykyarvio työnantajan pyynnöstä
- Kuntoutuksen seuranta
- Kuntoutustarpeen arvio
- Muu työkykytarkastus

- Yhteydenotto työntekijään, työkyvyn tuki

- Neuvonta ja ohjaus

Yksilön neuvonta ja ohjaus

- Työterveysneuvottelut

- Erikoislääkärin tarkastukset

Ryhmän neuvonta ja ohjaus

• KL II

- Lähi- ja etävastaanotot
- Yhteydenotot ja reseptien uusimiset

Tutkitut toiminnot

1. Työterveyshuoltotoiminta kokonaisuudessaan

- Alaryhmät

- Kaikki ammattiryhmät yhdessä
- Työterveyslääkäri
- Työterveyshoitaja

2. KL I-toiminta kokonaisuudessaan

3. Työkykytarkastukset

(Kelan tilastoista ei saa eriteltyä työkykytarkastuksia)

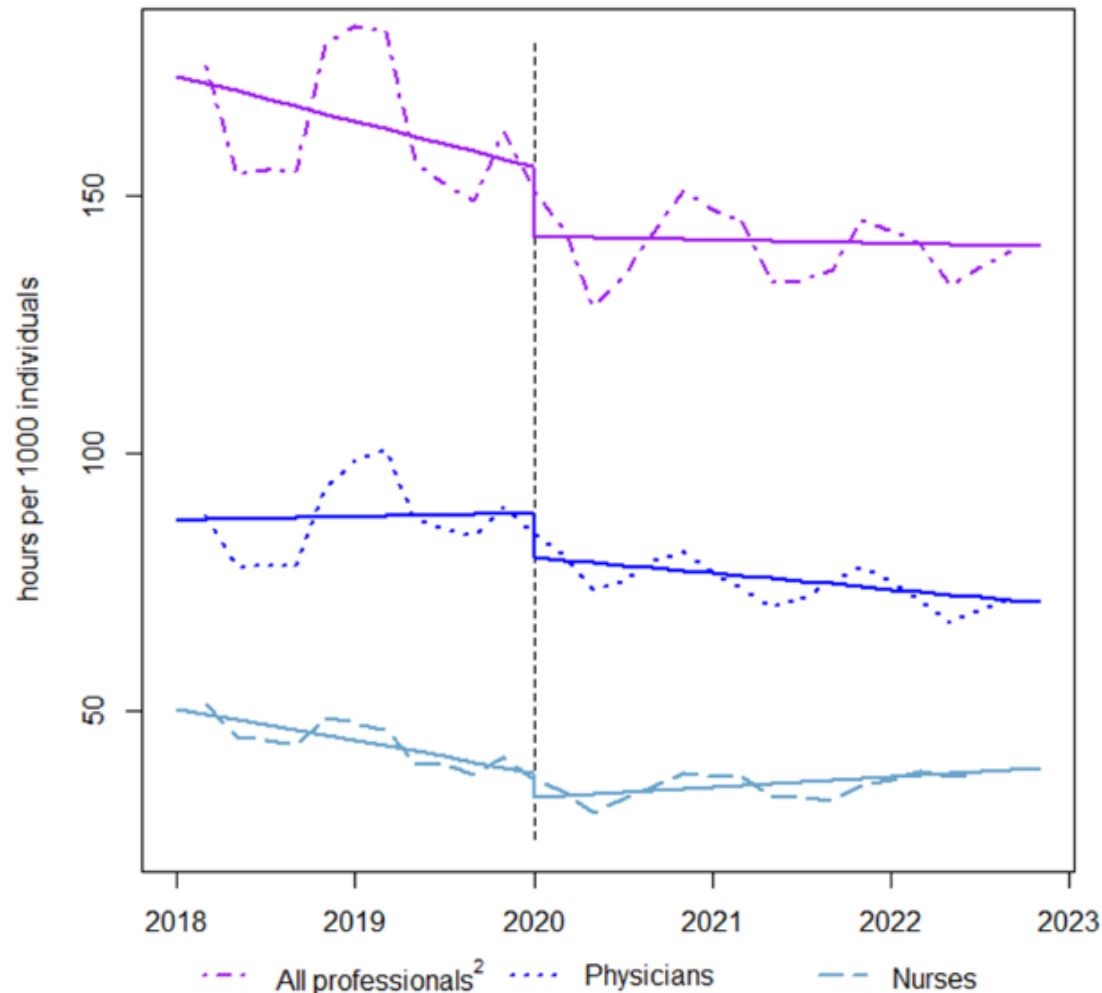
3. Muut vapaaehtoiset terveystarkastukset

- Yksiköt:

- Kpl / 1000 yksilöasiakasta / kk
 - Tuntia / 1000 yksilöasiakasta / kk
- (Kelan tilastosta ei saa eriteltyä käytettyä aikaa)*

2. KL II-toiminta kokonaisuudessaan

Tulokset

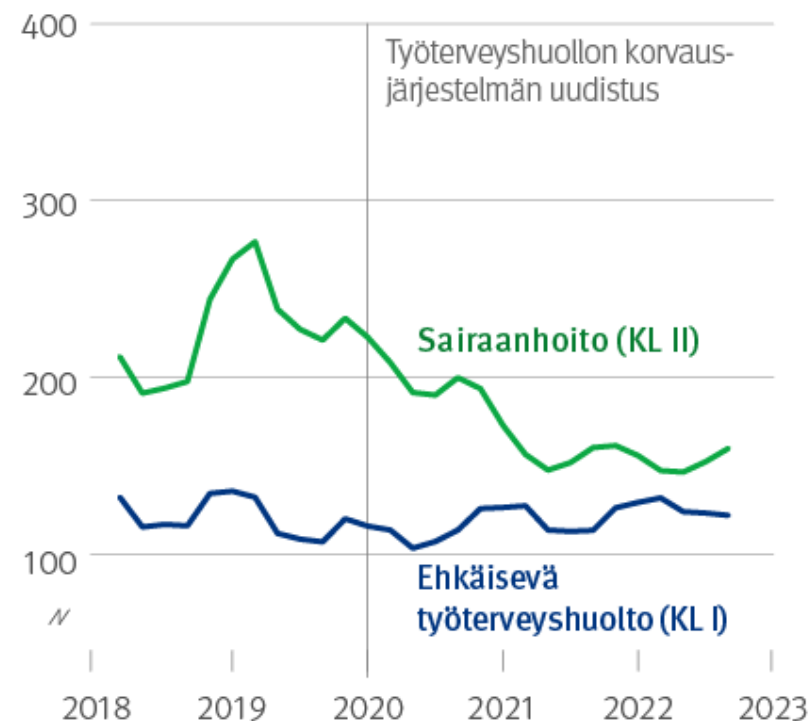
1. Työterveyshuolto kokonaisuudessaan (ehkäisevä työterveyshuolto ja sairaanhoito yhdessä):

- Korvattavaan työterveyshuoltotoimintaan käytetty aika väheni seuranta-aikana
- Yksilöön kohdistuva työterveyshuoltotoiminta on lääkärivetoista
- Hoitajien työn osuus aluksi väheni, korvauusuudistuksen jälkeen kasvoi (tilastollisesti merkitsevä muutos)

2. Sairaanhoido ja ehkäisevä työterveyshuolto erikseen (kaikki ammattiryhmät yhdessä)

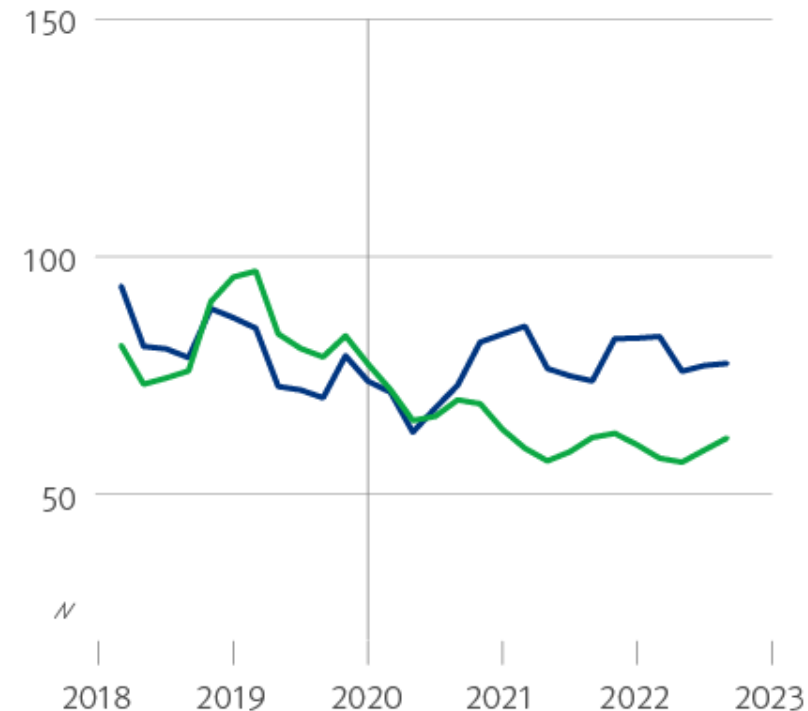
Toimintojen määrä

Kpl / 1 000 henkilöasiakasta / kk

Käytetty aika

Tuntia / 1 000 henkilöasiakasta / kk

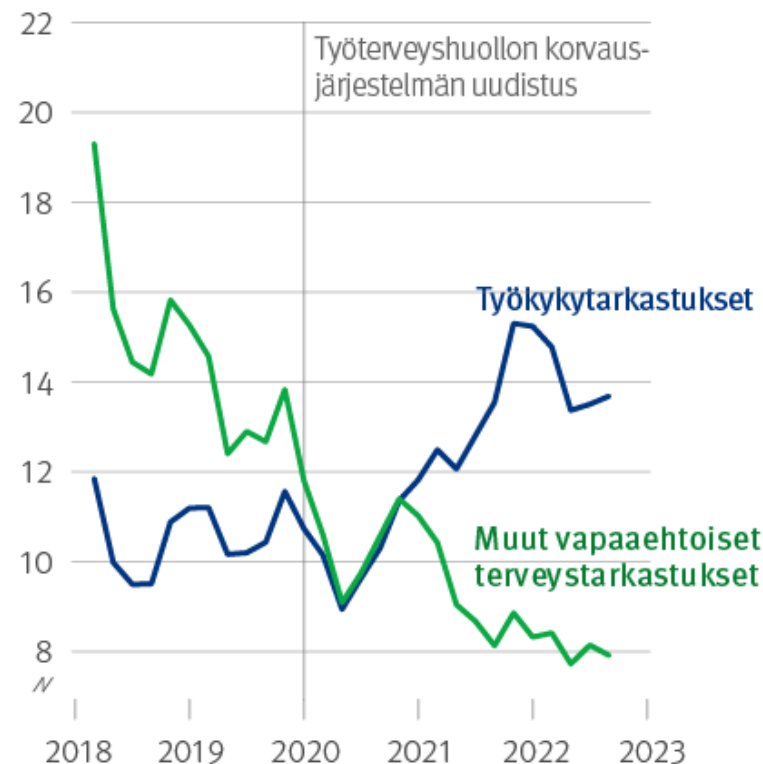
- Sairaanhoidokäynnit ja yhteydenotot vähenivät seuranta-aikana
- Sama trendi Kelan tilastoissa

- Ehkäisevään työterveyshuoltoon käytetään kuitenkin enemmän aikaa kuin sairaanhoitoon!
- Tämä ei selviä Kelan tilastoista

3. Vapaaehtoiset terveystarkastukset

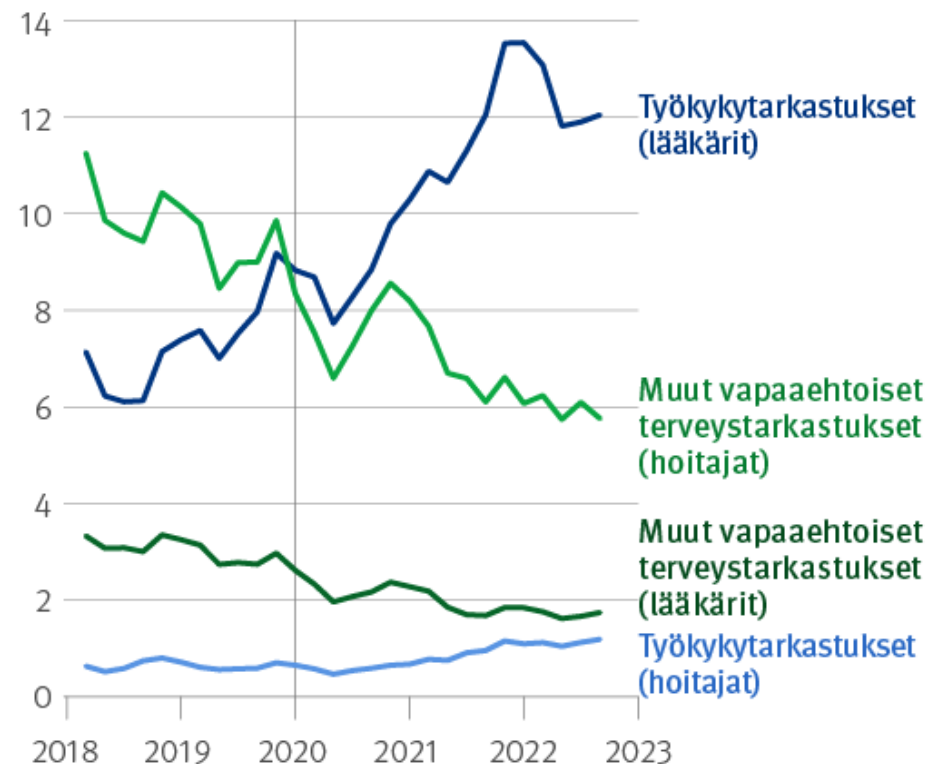
Kaikki ammattilaiset*

Tuntia / 1 000 henkilöasiakasta / kk

Lääkärit ja hoitajat

Tuntia / 1 000 henkilöasiakasta / kk

- Varsinkin lääkäreiden, mutta myös muiden ammattilaisten, tekemät työkykytarkastukset ja niihin käytetty aika lisääntyivät seuranta-aikana
- Muut vapaaehtoiset terveystarkastukset (esim. ikäkausitarkastukset) ja niihin käytetty aika vähenivät
- Kelan tilastoissa molemmat tarkastustyytit luokitellaan ”muiksi terveystarkastuksiksi”, niitä ei erotella toisistaan, lisäksi Kelan tilastoissa on vain kappalemäärät

Rekisteritutkimuksen yhteenveto

- Havaitut työterveyshuoltotoiminnan trendit 2018-2022
 - Sairaanhoidokäyntien vähentyminen
 - Muiden vapaaehtoisten terveystarkastusten kuin työkykytarkastusten vähentyminen
 - Työkykytarkastusten lisääntyminen

Mikä selittää trendejä?

- Sairauskuluvakuutusten käytön lisääntyminen pidempiaikainen trendi
- Terveystarkastusten korvaaminen terveystarkastuksella pidempiaikainen trendi
- Työkyvyn tukeen panostaminen koko 2000-luvun ajan (mm. 30-60-90 v. 2012 ja HTTHK v. 2014)
 - Sairauspoissaolojen seuranta ja hallinta ja niihin liittyvät yhteydenotot ja tarkastukset, työkykyarviopyynnöt, työterveysneuvottelut ja niitä edeltävät tarkastukset lisääntyneet
 - Toiminta alettu mieltää ehkäiseväksi työterveyshuolloksi eikä sairaanhoidoksi => luokittelun muuttuminen
- Korvausuudistus
 - Korvaus ohjaa toimintaa => ehkäisevää työterveyshuoltoa lisätään, sairaanhoitoa vähennetään
 - Sairauskuluvakuutusten käyttö mahdollisesti lisääntyi korvausuudistuksenkin vuoksi
 - Toimintojen luokittelu on muuttunut korvausuudistuksenkin vuoksi

Lääkärikysely luokittelunäkemyksistä

- 13 työkykyyn liittyvää kuvitteellista potilastapausta vastuutyöterveyslääkärin vastaanotolta
- Pyydettiin arviota siitä, kirjaisiko potilastapauksen KL I vai KL II -luokkaan
- Kysely lähetettiin vuonna 2022 n. 2750 työterveyshuollossa toimivalle lääkärille
- 307 lääkäriä vastasi kyselyyn (11 %), potilastapauksiin vastasi 289 lääkäriä
- Lääkäreiden taustatiedot:
 - ikä, sukupuoli
 - koulutus (erikoislääkäri / erikoistuva / yleislääkäri)
 - työterveyshuoltokokemus vuosina
 - työpaikka (lääkärikeskus / kunnallinen / työnantajien oma tai yhteinen / muu)
 - työnkuva (ehkäisevään tth:oon / sairaanhoitoon painottuva)

Tulokset

Potilastapauksen numero ja työterveyshuollon sopimus	KL I		KL II	
	N	%	N	%
1. Myyjä, vatsakipu, jatkoselvittelyt, lyhyt spo (KL I, KL II)	19	6,6	269	93,1
2. Yksikönjohtaja, masennus, spo (KL I, KL II)	149	52,1	135	47,2
3. Ero pt 2:een: yhteydenotto työpaikalle, etätyö, ei spo:a (KL I, KL II)	252	88,4	31	10,9
4. Sähköasentaja, työstä johtuvia selkäkipuja, ei spo-tarvetta (KL I, KL II)	157	55,3	124	43,7
5. Sähköasentaja, työstä johtuvia selkäkipuja, spo-tarve, keskustelua työkyvyn tuen mahdollisuuksista, ei jatkotoimia (KL I, KL II)	244	86,8	35	12,5
6. Ero pt 5:een: aletaan järjestellä työterveysneuvottelua (KL I, KL II)	261	93,5	18	6,5
7. Sähköasentaja, työkykyongelma, MRI-tutkimus (KL I, KL II)	141	50,9	133	48,0
8. Sähköasentaja, työkykyongelma, el-konsultaatio (KL I, KL II)	205	74,3	68	24,6
9. Kirvesmies, pitkittynyt spo, tk-lääkäri ohjannut tth:oon (vain KL I, varhaisen tuen malli)	261	94,9	13	4,7
10. Kirvesmies, pitkittynyt spo, työkyvyn tuen toimet sovittu työterveysneuvottelussa, spo-jatko (vain KL I)	260	95,2	11	4,0
11. Insinööri, selkäleikkauksen vuoksi spo, ortopedi ohjannut tth:oon, ei spo-jatkotarvetta (vain KL I)	235	86,1	37	13,6
12. Rakennustyöntekijä, pitkittynyt spo, työnantaja ohjannut tth:oon, lähete esh:oon, spo-jatko (vain KL I, ei el-konsultaatioita)	223	82,0	49	18,0
13. Ero pt 12:een: ei lähetettä esh:oon, jatkoselvitykset vakuutuksen kautta (KL I, KL II, lisäksi sairauskuluvakuutus)	172	63,7	89	33,0

Työterveyshuollon terveystarkastustyypit

- Työterveyshuoltolakiin liittyvä hallituksen esitys (HE 114/2001):
 - 1) Terveystarkastukset työn aiheuttaman terveydellisen vaaran vuoksi (ESV-tarkastukset)
 - 2) Terveystarkastukset työstä johtuvien terveydellisten vaatimusten vuoksi (esim. jos työssä edellytetään tiettyä fyysistä toimintakykyä)
 - 3) Terveystarkastukset erityisalojen turvallisuusnäkökohtien vuoksi (esim. liikenneammatit)
 - 4) Terveystarkastukset terveyden ja työkyvyn ylläpitämiseksi ja edistämiseksi (muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta työntekijälle vapaaehtoisia eikä työnantajalla ole järjestämisvelvollisuutta)
 - Työhöntulotarkastukset
 - Terveydenseurantatarkastukset
 - Työkykytarkastukset

Työkykytarkastukset

- **Työterveyshuoltolaki (1383/2001) 12 §:**
- Työntekijän terveydentilan sekä työ- ja toimintakyvyn selvittäminen, arviointi ja seuranta
- Kuntoutukseen ohjaaminen
- Työnantajan järjestämisvelvollisuus erikseen mainittu: vajaakuntoisen työssä selviytymisen seuranta ja edistäminen, 90 pv lausunto, työntekijän pyytämä selvitys työkuormituksestaan
- **Hyvä työterveyshuoltokäytäntö-asetuksen (VNa 708/2013) mukaan terveystarkastuksia tehdään**
- Terveydentilan, työkyvyn tai työhön liittyvien sairauksien ja oireiden edellyttäessä, jolloin terveydentila ja työ- ja toimintakyky selvitetään kliinisillä tutkimuksilla ja muilla tarkoituksenmukaisilla menetelmillä (7 §) (työkyvyn selvitys)
- Työssä selviytymisen mahdollisuuksien arvioimiseksi (7 §) (työkyvyn arvio)
- Työssä selviytymisen seuraamiseksi (8 §) (työkyvyn seuranta)
- Työssä selviytymisen tukemiseksi tai työn sopeuttamiseksi työ- ja toimintakykyyn (7 §, 8 §), neuvonta ja ohjaus (9 §) sekä ammatilliseen kuntoutukseen ohjaaminen (8 §)

Lääkärikyselyn johtopäätökset

- Vastaajat olivat kokeneita ja pitivät tutkimusta tärkeänä
- Työkykyyn liittyvät käynnit mielletään terveystarkastuksiksi tai ohjaus- ja neuvontakäynneiksi, harvemmin sairaanhoidoksi
 - Molemmat näkemykset ovat perusteltuja
- Koska vastauksissa oli paljon hajontaa, tutkimuksen epäsuora tulos on, että kaikkea työkykyyn liittyvää toimintaa ei voi pitää ”lakisääteisenä” tai ”pakollisena”
- Työkykytarkastukset kuuluvat tarkastustyyppiin 4
 - Työnantajalle vapaaehtoisia järjestää
 - Työntekijöille vapaaehtoisia osallistua

Jatkosuositukset

- Korvausluokittelun yhtenäistäminen on välttämätöntä työterveyshuollon tasalaatuisuuden ja uskottavuuden näkökulmasta
- Työkyvyn tuen toimintamalli sovitaan yhdessä työnantajan kanssa toimintasuunnitelmassa
 - ml. työkykyyn liittyvät tutkimukset ja muut selvittelyt (KL I) sekä asiantuntijoiden käyttö (KL I)
- LUOKITTELUN SUUNTAVIIVAT:
- Työkykyyn liittyvälle sairaanhoitokäynnille voi potilas varata itse ajan edellyttäen, että työnantajalla on sairaanhoitosopimus
- Työkykytarkastukset ovat vapaaehtoisia, työnantajan kanssa sovittavia terveystarkastuksia*
 - Terveystarkastukseen tullaan kutsuttuna, ohjattuna tai sovitusti seurantatarkastukseen
 - Terveystarkastuksen tekee työterveyshuollon nimetty ammattilainen